

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת וארא תשפ"ב

גיליון: 91

א לעבטיגער שבת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

מתוך צרה המציאם פדות ורוחה

ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלוקים

וכך אנו מוצאים עוד על משה רבינו – בהמשך חייו על הפסוק: "ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלוקים" – בדברי הליקוטי מוהר"ן (תורה קט"ו): "כי השם יתברך חפץ חסד הוא. ומסתיר את עצמו כביכול במניעה. ומי שהוא בר-דעת, הוא מסתכל במניעה, ומוצא שם את הבורא ברוך הוא..."

וזה פרוש הפסוק, "ויעמד העם מרחוק", כי כשרואים הערפל, היינו המניעה, עומדים מרחוק. "ומשה", שהוא בחינת 'דעת' של כלל ישראל, נגש אל הערפל אשר שם האלוקים. היינו אל המניעה, שבה בעצמה נסתר השם יתברך."

בצר הרחבת לי

וכך הוא בכל דוחק, בכל צער ומצוקה ששומה עלינו להתחזק ולדעת שגם בתוך כל אלו נמצא הרחבתו וישועתו יתברך ברוך הנו, "גם אפילו בהצרה בעצמה, השם יתברך מרחיב לנו, כי אם יסתכל האדם על חסדי ה'. יראה, שאפילו בעת שהשם יתברך מצר לו, גם בהצרה בעצמה, השם יתברך מרחיב לו, ומגדיל חסדו עמו" (ליקוטי מוהר"ן קצ"ה). בתוך הצרה נמצא הצרה והאור, ב'נגע' שריו גם ה'עונג', בעומק המניעות יש את ה'נעימות', יוצר אור ובורא חושך" ביחד נאמרים בתפילה.

הוי"ה הוא האלוקים

וכך הם דבריו ב'ליקוטי הלכות" (ריבית ה לא) בפרשייתנו: "זה יודבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה'. כי כל הקושיות שקשה על השם יתברך נמשך מהסתרת האמת, שמשם נמשכים דרכי ה' שאי אפשר להשיג, שהם בחינת צדיק וטוב לו, צדיק ורע לו, פשר ושוב לו. והכל בשביל הבחינה ה', וזהו: 'יודבר אלוקים', בחינת דין. 'ויאמר אליו אני ה', בחינת רחמים. הינו שהודיעו שהוי"ה הוא האלוקים, והכל אחד. כי מידת הרחמים ומידת הדין הכל אחד באמת לאמיתו רק שאי אפשר להשיג זאת, כי עצם אמיתת דרכיו ומידותיו יתברך אי אפשר להשיג כמו שאי אפשר להשיג את עצמותו יתברך."

אנו לא מבינים, לא מכירים ולא משיגים – אך זו היא הנהגתו יתברך. בתוך ה'יודבר אלוקים אל משה' – 'דיבורים' קשים וגבורות – 'אלוקים' בחינת 'דינים', יש את ה'ויאמר אליו אני ה' – 'אמירה' רכה, ורחמים מידת הוי"ה.

הבו ונחיה בדרך חיים זו, בדרכי אבותינו ומאורינו – לראות תמיד את חסדו ונפלאותיו הגדולים, וגם זמני מיצר ודוחק לא יעלימו ויסתירו זאת מאתנו. בתוך הצרה נחפש וגם נמצא בעזרת ה' את הרווחה והפדות. ובכך נמשיך עלינו גם את הארת חסדו והבטחתו לאבות הקדושים, להם, ולדורות, את ה'וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב', התגלות עינא פיקחא ממנו יתברך.

משה רעיא מהימנא קיים את שליחותו כפי שהצטווה, התרה בפרעה שישלח את בני ישראל, אך התוצאות לא נראו לעין, לא רק שאין הרוחה, אלא: "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה" – דברים אלו שוטח משה רבינו לפני הקב"ה.

בתוך דיבורים אלו מתגלה לפניו הש"ת "וידבר אלוקים אל משה" – וידבר – דיבר עמו משפט – על שדיבר ואמר: "למה הרעות לעם הזה" (רש"י).

נכון; שזה נראה "הרעות" אך: "אני שמעתי את נאקת בני ישראל ואזכור את ברית". מדת הרחמים נשארת גם אם היא מלובשת בדין ובהסתרה: "רבי יהודה אמר: כך אמר משה, בשעה שאמרת לי ועתה לכה ואשלחך אל פרעה במידת רחמים אמרת לי, שאתה עתיד לגואלך, שמה עד שבאתי נהפכה למידת הדין? אמר הקב"ה אני ה' – במידת רחמים אני עומד". (מד"ר)

וכך מנהיג הקדוש ברוך הוא את עולמו

היה זה פעם, כשידבר רביה"ק מוהר"ן מברסלב ז"ע על דרכי ה' הנעלמים – סיפר עובדה זו: בכפר נידח, גר יהודי דלפון שפרנסתו הייתה מכך ששכר בית מרוח מפריץ העיירה לשלוש שנים. כשהתקרב תום זמן השכירות, והיו יוצאים למכרז חדש – כבר ידעו בני הכפר, שזכות שכירת בית מרוח זה שייך ליהודי זה, ולא התחרו עמו להעלות סכום השכירות.

אולם בשנה אחת – אחד מיהודי הכפר החליט להתחרות עמו, והעלה את הסכום פי כמה מונים שהיה עד כעת, ולבסוף זכה בשכירות.

אותו עני שהפסיד את ביתו ומחיותו, היה מוכרח לצאת בסערת ימי החורף יחד עם בני ביתו לבחון, לקור ולכפור, בעוד שהשוכר החדש גר בפנים לבדו.

שוכר חדש זה היה חשוך בנים, ומה גדול היה הפלא שדווקא בשנה זו, ששכר את בית המרוח וקיפח את העני שהושלך לרחובה של עיר, נולד לו בן – לאחר שנים רבות שלא זכה להיפקד בפרי בטן.

כשסיים רבינו לספר סיפור זה, התבטא ואמר: "וכך מנהיג הקדוש ברוך הוא את עולמו..." כלומר; דרכי ה' נעלמים מבינתנו. לא! אין אנו מבינים דרכיו הנעלמים.

האור והישועה נמצאים – גם אם אינם נראים

כל פרי קדמה לו קליפה. יש את הפרי – אך זה מכוסה בקליפה, לפעמים בקליפה רכה ולפעמים בקליפה קשה, אך מתחת למעטה הקליפה מסתתרת שם מתיקות הפרי.

"באמת אפילו בכל ההסתרות, ואפילו בהסתרתה שבתוך הסתרה, בוודאי גם שם מלובש השם יתברך. כי בוודאי אין שום דבר שלא יהיה בו חיות השם יתברך, כי בלעדי חיותו לא היה לו קיום כלל". (ליקוטי מוהר"ן נו).

האור והישועה נמצאים גם בתוך הדחק – ואף שלפעמים הם מוסתרים ונעלמים מעיני האדם.

פניני הפרשה

"הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים... הם המדברים אל פרעה מלך מצרים... הוא משה ואהרן" (ו', כ"ו-כ"ז)

לכאורה קשה למה בתחילה קראם בלשון 'יחיד' "הוא אהרן ומשה". וכן בהמשך "הוא משה ואהרן". ורק באמצע קראם בלשון רבים: "הם המדברים אל פרעה מלך מצרים". אולם יש לומר שעצם משה ואהרן היו כאחד, שלא היה ביניהם שום קנאה ותחרות, וכדברי הכתוב: "וראך ושמה בליבך". לכן הם נקראים בלשון יחיד – הוא. אולם כשהיו צריכים לדבר לפרעה שאז היה להם ציווי מפורש: "ואהרן אחיך יהיה נביאך" שם כתוב בלשון רבים: "הם המדברים", כי הרי אז הם היו שניים בפועל ובמציאות.

"ומשה בן שמונים שנה ואהרן בן שלש ושמונים שנה בדברים אל פרעה" (ז, י)

על פי מה דאיתא (ליקוטי ק"פ ועוד) שאין הדין נמתק אלא בשרשן, וזהו, משה בן שמונים שנה ע"פ הכתוב: "ואם בגבורות שמונים שנה" (תהילים ד'). ובמשנה (אבות ה כב): "בן שמונים לגבורה" הרומז על 'דינים'. ובאהרן כתוב "שלש ושמונים שנה" עם הכולל עולה במספרי פ"ו כמניין "אלקים" דינים. ואפשר להוסיף: שזה גם לשון "בדברים" – לשון קשה הוא כמובא (רש"י שמות ב'). לכן כשבאו אל פרעה והיו צריכים להתמק הדין רמוז כאן דינים שיומתק הדינים בשרשן.

"שלח את עמי ויעבדוני" (ז, טז)

'עמי' בגימ' מאה ועשרים, ימי שני חיי אדם. כשברצון האדם לקיים "ויעבדוני" – חיינו הגשמיים צריכים להיות טפלים לגבוי, וכדברי רז"ל: שהעולם הזה דומה לפרוזדור בטרם הכניסה הטרקלין. וזהו: שלח – את עמי.

כן אפ"ל להניע להגיע לשלימות "ויעבדוני" רק ע"י "שלח את עמי" להתנתק מבני האדם וחברים המעכבים אותו מלעסוק בעבודת ה'. וכדברי הרמב"ם: (הל' דעות פרק ו') שדרך ברייתו של האדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר חבריו. עוד אפ"ל: "שלח את עמי ויעבדוני במדבר". "ויעבדוני" – סובב על "תפילה" עיקר עבודה שבלב זוהי תפילה כמאמרם. וזהו: שלח את עמי ויעבדוני. ר"ת ש' שחרית, ע' ערבית, ו' מנחה – שהוא משש שעות ומחצאה. א' הוא שלימות התפילה להתבטל לא'לופו של עולם – וכמובא בליקו"מ (ב קג): שבשעת התפילה האדם עומד בהיכל המלך, וצריך לבטל את עצמו מכל וכל, ושלא לראות שום דבר אלא את המלך לבדו יתברך, עד שיבטל וישתו לגמרי. ולא ירגיש את עצמו כלל וכלל בשעת התפילה...

"ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אותתי ואת מופתי" אפ"ל על פי המבואר (זוה"ק ויקרא מ"ז ע"ב) בסוד "יתרון האור מן החושך" כי אם לא היה חושך בעולם לא היה ניכר טובת האור, מאחר שהיה אור בקביעות איך היה עולה על הדעת שיש בחינת החושך בעולם, ועיי"ש שהאריך בזה. וזהו: "ואני אקשה את לב פרעה" ולאחריו: "והרביתי את אותתי ואת מופתי – בארץ – מצרים" – דמתוך הקושי באו האותות והגאולה.

'קח מטק ונטה ידך על מימי מצרים... והיו דם. והיה דם בכל ארץ מצרים' מפרשי התורה עומדים בכפילות הלשון "ויהיו דם - והיה דם".

